

ISO vai TSO

Juha Kekkonen

TSOiden eriyttäminen (unbundling)

Ongelma: Tuotannon määräysvalta kantaverkkoon vaikeuttaa TSO:n toimimista markkinoiden edistäjänä

Komission vaihtoehdot:

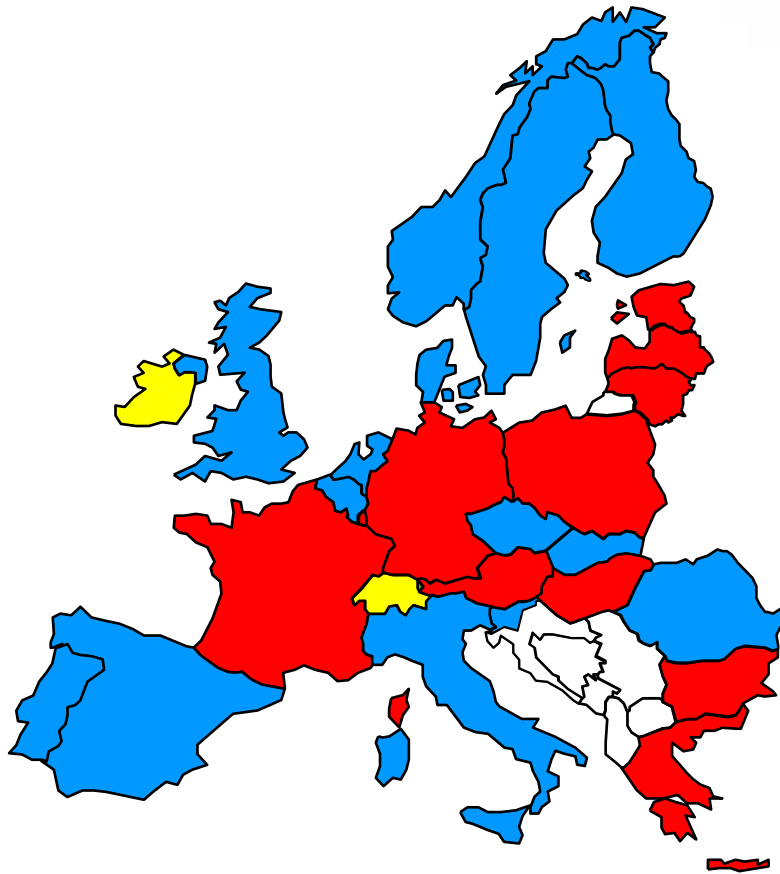
- omistuksellinen eriytyminen (TSO)
- itsenäinen järjestelmäoperaattori ilman verkonomistusta (ISO)

Omistuksellinen eriytyminen jo toteutettu 13 maassa, muissa maissa tytäryhtiö tai ISO

Unbundling EU:n 3. paketin kuumien peruna, ainakin DE ja FR vastaan, enemmän kaasun kuin sähkön vuoksi

TSOiden eriyttämistilanne (unbundling)

- Omistus eriytetty
- Tytäryhtiö
- ISO

Saksankielisissä maissa sisäinen rakenne hajanainen

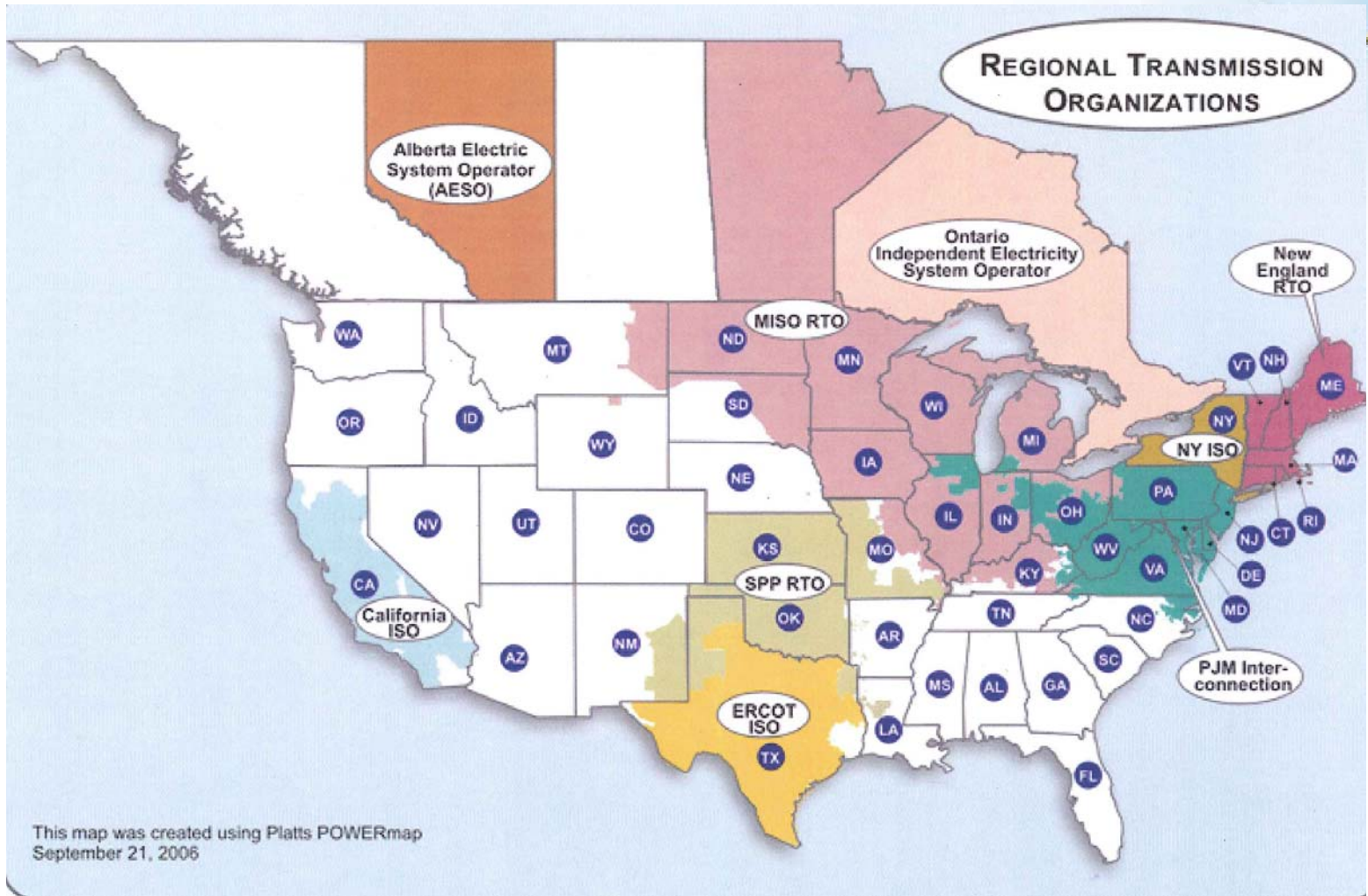
Alueellinen ISO

Tuottajajärjestöt ajavat vaihtoehtona omistuksen eriytykselle.

Perusteluja:

- pääpaino oltava alueellisten markkinoiden kehittämisessä
- ISO siirtää TSOiden (ja regulaattoreiden) fokuksen kansallisesta alueelliseen
- vapaaehtoinen TSO-yhteistyö ei tuota enää riittävää tulosta käyttötoiminnassa, verkon suunnittelussa ja investoinneissa
- mahd. väliaskel kohti alueellista TSO:ta
- USAn malli ja kokemukset rohkaisevia

USAn kokemuksia

- Alueellinen ISO (RTO) valittiin koska TSO-malli ei mahdollinen (second best)
- Vapaaehtoinen verkonomistajien yhteenliittymä. Toteutettu vain osassa maata.
- Ensi sijassa käyttöorganisaatio, samalla spot-pörssi (market operator). Lisäksi verkon suunnitteluvuoro.
- RTO tehostanut käyttötoimintaa. Kustannukset koettu korkeiksi ja jäseniä eronnut eräistä RTO:ista
- Ei vaikutusvaltaa investointeihin. Verkonomistajat investoivat vain reliability-, ei market-investointeihin
- RTO:lla raskas regulaatio
- Kehitys pysähtynyt, ei uusia RTO:ita vireillä
- USAn sähkömarkkinat eivät erityinen malli Euroopalle

Mitä ISO:lla tarkoitetaan

- Hyvin erilaisia malleja esitetty keskustelussa
- Olennaisesti käyttöorganisaatio joka operoi alueen kantaverkkoa keskitetysti
- ISO:n omistaisivat valtiot tms. markkinoista riippumattomat tahot
- Ei omista, rakenna tai ylläpidä verkkoa mikä sen keskeinen heikkous
- Esitetty ISO:lle määräysvaltaa investointeihin erityissäädännön valtuuttamana (ISO+)

Alternative ISO-models

Functions

Regional ISO	
	<ul style="list-style-type: none"> • Responsible for system operator functions • Secure system reliability • Suggest investments in transmission grid

Regional ISO plus	
	<ul style="list-style-type: none"> • Responsible for system operator functions • Secure system reliability • Suggest investments in transmission grid • Instruct grid owners' investments in relation to investments which increase system efficiency

Nordel plus (enhanced TSO cooperation)	
	<ul style="list-style-type: none"> • Responsible for system operator functions • Secure system reliability • Conduct planning and investment in transmission grid • Set transmission prices • Set transmission capacity • Operates transmission grid

Organisation

	<ul style="list-style-type: none"> • One legal entity • One dispatch center in the Nordics
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • One legal entity • One dispatch center in Nordics • Increased authority to "enforce" investments in transmission grid • Larger organization and analysis capability
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Four separate TSOs as today • Increased co-operation between TSO's in important operational areas • Co-operation regulated in agreements and tight co-operation model
--	---

Legal/regulation

	<ul style="list-style-type: none"> • Harmonization of legislation influencing system operation functions
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Harmonization of legislation influencing system operation functions • Harmonization of investment regulation and incentive schemes for grid investments
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Optimization within current legislation/regulation regime • Minor changes in selected areas necessary • Some changes in the market rules, national jurisdiction and regulation can be needed
--	--

Benchmarking Nordic ISO

Nykytilaan verrattuna ISO

- parantaisi hieman järjestelmän operatiivista hallintaa
- helpottaisi operatiivisten pelisääntöjen harmonisointia
- ei tarjoa kuitenkaan mitään mitä Nordel ei voisi tehdä
- ei voi vaikuttaa verkon kehittämiseen, pullonkaulahallintaan jne.

ISO+

- teoriassa selvästi parempi kuin pelkkä ISO tai nyky-Nordel
- vahva pohjoismainen fokus verkonsuunnitteluun ja harmonoidumpi rajapinta asiakkaisiin nähden
- mutta teoreettinen: määräysvalta investointeihin ei liene toteutettavissa säädännöllisesti
- ei poista kansallisia intressejä

Benchmarking Nordic ISO

Nordel-yhteistyötä parantamalla (Nordel+) sama tai parempi tulos kuin ISO+

- käyttötoiminnassa ei esteitä ISO-tasoiselle integraatiolle ja harmonisoinnille, osin jo vireillä
- verkonsuunnitteluun pantava lisää resurssia
- Nordelin vahvuus että se myös toteuttaa suunnitelmat
- markkinapelisääntöjen harmonisoinnissa edettävä mutta vaikeat asiat vaikeita kummassakin mallissa

Päätelmiä

- EU:n tulisi ajaa TSOiden omistuksen eriyttäminen läpi riippumatta mitä alueellista rakennetta lisäksi tarvittaisiin
- Manner-Euroopassa tarvetta tiiviimmälle alueelliselle käyttöyhteistyölle
- Pohjoismaissa teoreettinen ideaalimalli (Nordic TSO) poliittisesti mahdoton, ISO+ taas juridisesti ym. vaikea toteuttaa
- Nordelin toimintaa kehittämällä saavutetaan vähintään samat hyödyt, toteutettavuus realistisempi
- ISO-keskustelu terveellinen haaste Nordelille
- Nordelin uusi strategia valmistelussa

